

NAZİ DÖNEMİNDE ALMANYA'DAN KAÇARAK TÜRKİYE'YE SİĞINAN BİLİM ADAMLARI

Gülbahar ERTAN*

Türkiye'ye gelen bilim adamları arasında isimleri en çok bilinenler; Ernst Reuter, Fritz Neumark, Ernst Eduard Hirsch, Hans Reichenbach, Leo Spitzer, Erich Auerbach, Ernst von Aster, Wilhelm Röpke, Gerhard Kessler, Philipp Schwartz, Rudolf Nissen, Alexander Rüstow, Friedrich Dessauer, Richard von Mises, Rudolf Belling, Bruno Taut ve Paul Hindemith gibi kimselerdir. Bu bilim adamlarının İstanbul Üniversitesi'nin yeniden düzenlenmesinde ve Türk akademik hayatının gelişmesinde ayrıca bilimsel bir nitelik kazanmasında büyük katkıları olmuştur.

Bazı bilim adamları Türk-Alman ilişkilerini "dostane ilişkiler demeti" şeklinde tanımlamışlardır. Bu bilim adamları bakanlıkların alt komisyonlarında görev aldıkları gibi, yetiştirdikleri öğrenciler sayesinde de Türk bilim hayatına önemli katkılarda bulunmuşlardır. Bu yetiştirilen öğrenciler geleceğin akademisyeni olacağı için ayrı bir önem arz etmiştir. Bu bilim adamları, İstanbul Üniversitesi'nin Alman sistemine göre şekillenmesine ön ayak olmuştur. Diğer yandan eğitimde çağa uygun programlar ve teknikler kullanılmaya başlanmıştır. Öğrencilerin derse etkin bir biçimde katılımlarını sağlayan bir yöntem izleyen yabancı profesörler ayrıca öğrencileri düşündüren ve araştırmaya iten teknikler uygulayarak onların yaratıcılıklarının gelişmesini hedeflemişlerdir. Yazılan kitaplar ve çeviriler sayesinde kütüphanelerin kitap sayısı artmıştır. Dünya çapında da önemli bilimsel eserler Türkçeye çevrilmiştir. Bunun haricinde bu profesörler tarafından yazılan Türkçe eserler de mevcuttur. 1933-1942 yılları arasında 175'i üniversitece bastırılan kitap, 35'i öğretim üyelerinin bastırdığı kitap ve 42'si de çeviri kitap olmak üzere toplam 252 adet kitap bilim camiasına kazandırılmıştır. Bunların haricinde İstanbul Üniversitesinde görev yapan Alman hocalar tarafından kendi alanlarıyla, kendi çalıştıkları fakültelerde de bilimsel dergilerin kuruluşunu sağlamışlardır. Türkiye'ye bu dönemde gelen bilim adamları çok kısa bir süre bu ülkede kaldıktan sonra ABD veya başka bir ülkeye gitmişlerdir. Bu öğretim üyeleri bu yüzden de düşük düzeyde fayda sağlayabilmişlerdir. Bunların büyük bir çoğunluğu da İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden sonra Almanya'ya geri dönmüşlerdir.

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler İkinci Sınıf Öğrencisi